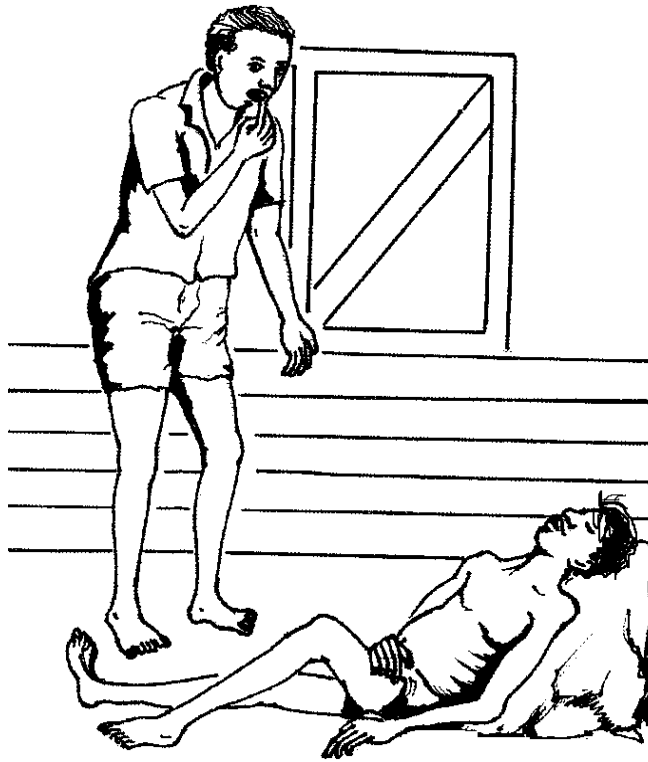

GONUNG MUT MPI MBILE CING YIN YE NYI

MBILE CWA KAM KI MBI LEK KI LE SHIK MWA
"AIDS"

GONUNG MUT MPI MBILE CING YIN YE NYI DO TU GONUNG

GONUNG DIES BECAUSE OF AIDS

Reprinted 2015. First Print 2001

Illustrated by:
Matheis Awak
Denny Rinuga
Rachfri Kirihio

Centre for Ngas Bible Project & Christian Literature

Translated by:
Jotham M. Kangdim
Reviewed and Updated by Ishaku Bulus Kubgak (2015)

In the Ngas Language

Reprinted by permission of the Summer Institute of Linguistics, Ambon, Maluku, Indonesia, © 1996. Originally prepared as a bilingual shell book in Indonesian and English, meant for translation to indigenous languages.

*Komi Nasara mwa po nang kini të AIDS. Mbile kini nyi po co ki kam ki jep mbi gyin mwa komè mwa nshik ki gurm, ko mwa po cin ki lek ki mbile nshik ki gurm.

GONUNG MUT MPI MBILE CING YIN YE NYI

AIDS
MBILÈ
CING YIN

1

Ken ki mbile mpwi ce kî te ka yil. Mwa nang sim kini te (AIDS) mbile cing yin. Po yak kî ken ki gurm dang è, ngokun ko ka bè gyem lòk. Nyi ken ki mbile ce kome ken bi min ce mwa (virus) do mwa po ji kî mbile kini. Mbile kini nyi kî yin ka. Kadang ki ye gurm bè kwak veng ko go da nyi mut. Dang

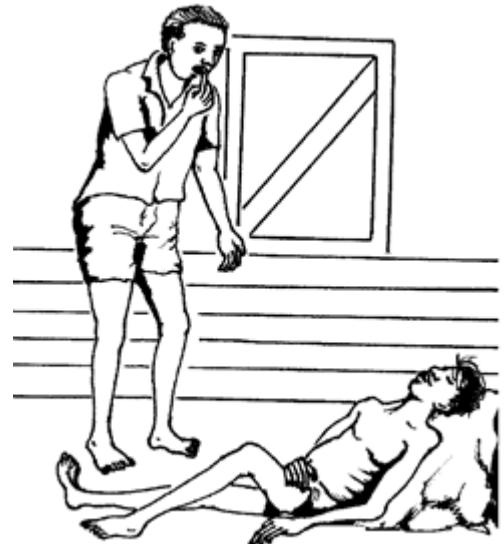
yit ar ce mwa gyi kòmè kadang gurm ki lap mwa ko ki tap pidur kini mwa, bè ki gwang mbile kini ye ki gurm. Bice mwa kome gurm ki ki mwa-mwa gyi. Mwa lepo cin kabang. Mbiran nyi nyi po nyin ki bi kome ki put ki gurm ki komè mbile cing yin ki ye nyi.

Gonung rot sit ndin yil dung-dung. Dan shat bè ki

komè Yusufu ki met din yil be mwen ka jep mat mwa bu ko kabe met dir mat dang mwa ko nyi po ter ki mwa.

Te mbile cing yin ki ye nyi bè nyi man ka bang.

Tong kak-kak be Yusufu ji le ko nyi ki kam zaka. Nyi bè sit ndin yil zaka tak na. Go ce man bi kat nyi ka. Sher kini Gotan po ne ki

Gonung po lom, ko kam kini po dɛm - po dɛm gak, shi pus dɛng-e.

Ken ki imin ki mbile cing yin kome ye Gonung mwa lashak ki imin ki mbile mu man ce mwa ka, mpi da bè ngo shitcin pin yin man bi pocin nyi ka. Sarp mwa pwas Gonung nan-nan ncok, ko kus ki po mwat. Kwat be nfwarm cin nyi bang. Ner ki par bè kut po bwap kini, ko pi bang po put nyi dung-dung bang.

Ndin ter sit mwa bè but kwak nyi bè tong kak-kak dɛng ki wak dɛ. Kwat bè shim shik kini fi, ko nyi po fil. Shim shik kini dom can ki net, ko pi mwa can net-net kini mwa dom nan. Kwat be mwa dom put dung-dung. Ngo shitcin pin yin man ken ki mbile

kome nyin ki ken imin da mwa ka. Mat ki Gonung nyi ki ek, dɛng nyi bang la go kam ka mwa bang. Nyi po lom ko Gonung bang

Par ce dak-a bè ngo pin yin wak-wak ce ji ka yil ki mwa mpi ko nyi pin yin gwang ki ken ki mbile mwa dɛ. Ki kome Gotan fot be dap sher kini Gonung met kini ngo pin yin warng kini, ko nyi gam nyi dɛ.

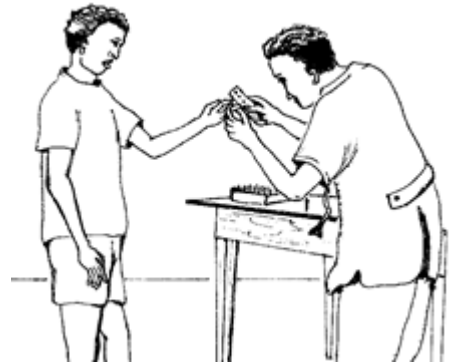

Ki komè ngo pin yin warng kini ne Gonung mwa ki mat kini bè bi kini pin mbileng-leng nyi. Nyi po ne ki go komè ken mbile kini yak mwa-mwa, mpi da bè ki kome ne mwa bè man tènì mbile kini mbile bark ka. Nyi daka bè cen mwa te Gonung mwa ki mat kini mwa met

mwa gam mwa nkin-kin lu yin warng.

Ke komè mwa ru nlu yin warng komè nyi ndin yil warng, be mwa dap tom ki Gonung mwa ki mat kini ko mwa gam di. Ngo pin yin warng kini li mwa teni gyi gam tom ki nwe be nwe ki mbile cing yin. Mbile kini rit ka nkin-kin mpi teni mbile mwa kat yin bal kini ka gyin. Ki tong kak-kak ka bè Gonung mwa ki mat kini mwa met mut.

Ngo pin yin warng kini li tè pak ce bè Gonung dap mbile kini dir mat dang mwa, ko ka be dir jepmat mwa komè nyi po ter ki mwa da mwa mpi jepmat kini mwa po ter ki gomis mwa shiket-shiket, ko Gonung dim luk mbile kini ka ke mat

kini. Mpi teni mat kini nyi ki ek, be nyin tènì pak ce be mbile kini ki ye gyem da bang, mpi da ki tong lok ka bè gyem kini ki met mut bang.

Ngo pin yin warng kini pin gyem takarda ce mwa. Takarda kini dak-a be nyin pak yit ar mwa komè mwa po kat ki mbile cing yin. Ko ka yit ar mbi gam-gam di bè kadang gomis mwa bap mwa ter ki shak (Nton ki gomis mwa) be ki le po ka ko mbile cing yin nyi yak mwa di. Mbile cing yin ki ye gurm

bang kadang mwa pin tom ki go kome nyi ki mbile kini ngha go kome gha kini ka, ko ka be mwa pin yin gurm shi pas kome rap-rap, kome mwa gywang go ce kome mbile cing yin ki cep ye nyi.

Ngo pin yin kome nyi po shitcin ka yil ki Gonung mwa, ki da be ki tap ke kini nkin-kin.

Mpi kadang ki pin yin Gonung, shi pas, dang ki man ka ko pas kini cir gywang nyi be mbile cing yin ndin tom ki Gonung kome nyi ndin pas kini ki ye nyi do da. Ki rit ko ngo pin yin nyi pok pas kini, ko nyi cin shitcin shi nko mpwi, kadang ki met pin ki pas ngo ce kwat.

Ngo pin yin warng kini ki tap dang ka be ki kat mbile cing yin dir cil ki Gonung mwa, kadang tom komè we ndin cil kini ki tung shik kini.

Mbi le ko ken ki tom komè po bwir ka pi dar la ki yin mwa, ki pitong mwa, be rit ko mwa vvang mwa ket-ket shi am shim ki go net mwa. Kwat be ki rit ko ndin lu pin yin lok-lok mwa ki ko nan-nan mwa be shat be mwa vvang narke ki tam ki mwa-mwa.

Cin kini a ki cin terkazim ndin ki gwang ki mbile cing yin ye ki go ce mwa.

Ki kome Gonung be ka yil kini be gurm mwa kirmut ko mwa ji kus kini mpi mbile kini ki warng. Mpi da be mwa rot te ko mante mbile kini yak dun kat. Har ko won mwa rot met ki wok kini ka kifut, Gonung mwa ki mat kini mwa tong po lom gak, har ko kam ki mwa po dim po dim, mwa kat sher ce mwa komè ko mwa ji mwa terkazim ki mwa zaka

tak na. Ter lok be mut nang mwa.

Ki kome ngo pin yin ji ka yem yil da be ne teni gurm mwa ndin ki kir ki mut

nkin- kin, har ko go ce rot ko nyi met kus dir
Gonung mwa ki mat kini ki kome mwa ji mwa
mut ka. Ki da be kok ke mwa ka gak ko
mang bi mwa-mwa ka ke mbile cing yin. Li
aha te tong ko nveng ko nwe su dir go kome
nyi ki mbile cing yin di ka. Mante nwe kirmut

ki ji kus dir mwa kat.

Li mwa te nwe ne mwa man kat ki mbile cing yin ka
yit ar tung ki shik ki gurm gak ka, ko ka be ndin tok ki
bang-a ki goce gak ka. Kwat be mbile cing yin ki ye
pi ka yit ar kuk ki nfwarm, ko ka be yit ar rus ka, kwat
be mwa kat ka yit ar shwe ki am, ko ka be yit ar se ki
mbise ka gak ka.

Nfut mwa do ki dom be mwa po mwen ki mbile kut
nfut ka gurm mwa. Dang mwa po pin ki mbile cing
yin gurm ka. Lang ki am ko ka sup din am ka gak ki go komè mwa ki mbile
cing yin ki le ko mbile kini nyi ye gurm di ka. Shwe ki po ki shak ki le ko gurm

nyi kat mbile cing yin ka, se
kadang go komè nyi ki mbile
cing yin ki cil ce mpo kini dan.

Mpi da bè kadang mbile cing yin ki ye goce bè mante mu su dir mwa kat. Mu dar ko mu mwen mu tok ki mwa, ko mu tong sher ki mwa di bang. Bi mun ka ran cin kini ki mwa ka mwa do mante mu ter ki mwa kat. Kwat bè mante tom ki mwa nyi tung mun kat. Ngo shitcin pin ki yin li mwa kwat te

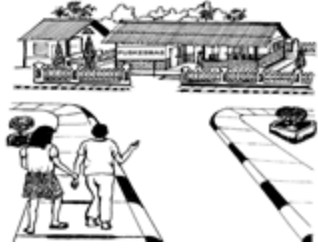
Ken ki goce mwa di kome ki le po ka bul ko mbile cing yin nyi yak mwa. Ken ki go a da mwa do mat dang mwa, ki ken ki nton ki gomis mwa

komè mwa po ter ki mol ki mwa gomis mwa, ki ken ki go mwa po ter ki mat mwa shiket-shiket. Kwat bè ngo shitcin pin yin li ki mwa tènì ken ki yin kam-kam ce mwa gyi kome gurm mwa po sit kini ko mwa pin ke ki mwa ka yit ar ki pin ki pas. Mwa nang ken ki yin kini mwa te yin bwap le ki bi mwa (Narcotics). Dang cin ki shitcin ki ken ki yin bwap mbile a da mwa nyi yit ar cin ki bi bis, kwat bi kadang ngo tap po yil mwa man kake bè mwa ye gurm ko mwa pe nyi kagak ki ngo yak-yak mwa mpi teni mwa cin a.

Ken ki yin bwap mbile kini mwa ki dik ki pi nkin-nkin, ki lè ko gurm nyi fot shang shik le-le dang ki tong lok dak-a bè ki lè gurm ko nyi le di. Pin ki pas shi ke gha nyi ki pin ki kir ki mut nkin-nkin mpi pak ce bè mbile cing yin ki ye gurm ka yit ar da, mpi tènì gurm cin shitcin shi pas komè rap-rap, ko ka be cin shitcin shi pas komè gurm mwa cin shitcin shishik dung-dung. Mbile cing yin ki ye gurm kadang go ce komè nyi ki mbile cing yin kini cin shitcin shi yit pas komè gha bang gha cin shitcin shishik.

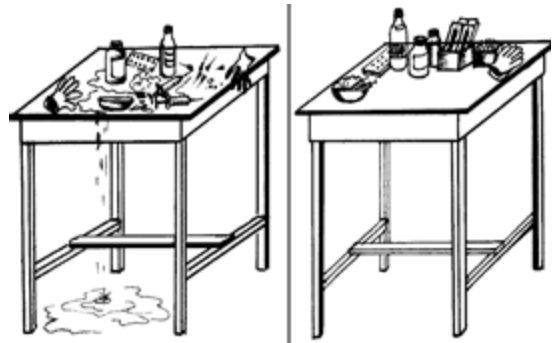

Kadang mwa pin tom dung-dung gurm, ko ka be mat fa ko mis yi nyi ki mbile cing yin, ko ka bè nigha nyi ki mbile cing yin, ko ka bè gha po ter ki mat mwa bu gak, bè ki le po ka ko mbile cing yin nyi ye gha dī, kabè pak ci bè te ki cep ki ye gha, dang gha man ka.

Kadang gha kaner ki go mwa po cin ki ken bi a da mwa, bè ki rit ko gha kat ne ki ngo shitcin pin yin, mpitèko nyi gam tom fa dī. Kwat bè kadang gha po ne ki imin ki ken ki shik wong ki Gonung bè ki rit ko mwa gam gha dī bang.

Ki rit ko gha li shik ki ngo pin yin wak- wak, ko nyi gam gha dī.

Mpitèko gha gwang mbile cing yin ko mante nyi ye gha kat dī, ko ka be gha gwang ko mante gha pin ken ki mbile cing yin goce kat bè ki rit ko mante gha ter ki goce ko kabe mat ce shike bim ki mat fa, ko kabè mis yi ka. Kadang mbile cing yin ki cep ki ye gha/yi, bè mante gha/yi ter ki goce kat kibut. Kadang gha rot ko ha ter ki mat ce be gha lep bum mpo mwat fa. Cin kini a par pus ce bè ki gwang pin ki mbile cing yin goce.

Dang ko teni mbung mpo mwat kini ki gwang mbile cing yin ko nyi ye gha ket-ket ka. Yit ar komè ko gha bar mpo nyi ket-ket do gha yit ter ki mat mwa bu dī.

Kadang ki tong kwak nveng ko gha met lu yin warng, ko ka be ko lok, be gha dar ko gha li mwa ko mwa-mwa cin shitcin shi pas yin komè mwa cet, ko kabè komè bang-bang, kadang mwa deng tom fa, ko kabe kadang mwa met gywang fa shi pas. Mante gha la e ko mwa lep tom gha kat kadang ki bar kwak nveng ko gha la dang ka. Ki yal be shat bè mwa po lap ki tom ket-ket ko mwa man tènì nyi

ki mbile cing yin ka, dang ko mwa pin gurm di. Dang pi mwa kibut do kome mwa ki pi lap ki tom ket-ket ka.

Ngo shitcin pin ki yin li mwa kwat te-

Kadang gurm ki tap ko nyi cin shitcin shi bi komè ki ji ki rap ka mwa, ko kadang ki tap bi mwa mpo-mpo, ki komè nyi kus ki tom, be nyi ka ran pin ki mbile cing yin gurm ka Ngo shitcin pin yin mwa kit ko nyi zhwai fup nsar mwa, kadang mwa po terkazim ki mat le, ko ka be kadang shitcin komè ki le ko nyitung tom, ko cen ki cil mwa. Cin kini a ki terkazim ki gurm ko mante mbile cing yin ye di.

Tong mbi but dung-dung nkin-nkin ki kome go nwok ki Gonung mwa kibut mwa mwarpi mpi mbi le cing yin yak mwa. Mbile cing yin nyi po yak ki pi le-le ko wus ki di. Ahanyi be ki kang yil mwa kibut, har ko mwa po kat kini ndin yil funu Nijeria dung-dung, har ko ndin yil Ngas be mbile kini te ka pi mwa kibut.

Kadang mu lap bi mwa dip-dip, ko mu la po ki pidur bang ko ko mwa mang mwa ndin ki mbiran nyi be mbile cing yin ki yak wun nyi ka. Ket ket-kini be

gha mwa tap ko mante gha ter ki mat dang, ko ka be mat ce gak kat, se mat fa gak, ko ka be mis yi gak. Mpi ken ki mbile kini ki cep kang yil mwa kibut. Kadang gha tap po ki ke gha, ki be nyi mwa ka, be mbile cing yin ki ye gha, kwat be ki dim kit kini be ki tu gha.

MBILE CING YIN BE PI CE KA

AIDS is everywhere

Mbile cing yin nyi ki yin ka. Go kome mbile cing yin ki ye nyi bè mbile kini ki tu nyi. Mpi da bè yit ko mu ki ke funu mwa ki go komè mu rot mwa-mwa, mpi ko mante mbile cing yin nyi yak mun kat. Kadang mu tap dip-dip, ko mu lashi ki bi komè mwa li tè mu cin mwa, komè mwa ka ran-ran ndin ki mbiran nyi, bè mù bar mpo mbile cing yin do da.